

RALLY-TOKON KILPAILUSÄÄNNÖSTÖ

Voimassa 1.1.2013 alkaen

A.	RALLY-TOKOKILPAILUN SÄÄNNÖT	4
1.	RALLY-TOKOKILPAILUJEN TARKOITUS	4
2.	RALLY-TOKOKILPAILU	4
3.	OSALLISTUMISOIKEUS JA SEN RAJOITTAMINEN.....	4
3.1.	Koiran osallistumisoikeus	4
3.2.	Ohjaajan osallistumisoikeus	5
4.	JÄÄVIYSSÄÄNTÖ	5
5.	JÄRJESTÄMISLUVAN MYÖNTÄMINEN.....	5
5.1.	Kilpailun järjestäjä	5
5.2.	Anomisen määräaika ja anomuksen sisältö	6
5.3.	Kilpailusta ilmoittaminen ja tiedottaminen	6
6.	KILPAILUN SIIRTO TAI PERUUTUS	6
7.	KILPAILUN TUOMARI.....	6
8.	KILPAILUVASTAAVA, SIHTEERI JA MUUT KILPAILUN TOIMIHENKILÖT .	7
9.	ILMOITTAUTUMINEN KILPAILUUN JA SIITÄ POIS JÄÄMINEN.....	7
9.1.	Ilmoittautuminen.....	7
9.2.	Jälki-ilmoittautuminen.....	7
9.3.	Ilmoittautuminen kilpailupaikalla.....	7
9.4.	Poisjääminen.....	8
10.	KILPAILUN TULOKSET	8
10.1.	Tulosten merkitseminen	8
10.2.	Tulosten lähettäminen	8
11.	KILPAILULUOKAT JA SAAVUTUKSET	9
11.1.	Kilpailuluokat ja koulutustunnukset	9
11.2.	Sijoitukset ja tuomarinpalkinto.....	9
11.3.	Rally-tokovalionarvo ja rally-tokomestarinarvo	9
12.	TARVIKKEET JA APUVÄLINEET	10
13.	KILPAILUN KULKU JA ERITYISMÄÄRÄYKSIÄ KILPAILUSTA	10
13.1.	Kilpailun alkaminen sekä päättyminen	10
13.2.	Kilpailusuorituksen alkaminen ja päättyminen.....	10
13.3.	Koiran kytkeminen.....	10
13.4.	Kilpailusuorituksen keskeyttäminen tai hylkääminen.....	11
13.5.	Käyttäytyminen kilpailupaikalla.....	11
13.6.	Koiran vihainen käytös kilpailupaikalla	11
13.7.	Eryitysmääräykset ja ohjeet	12

14.	KOHTUUTON HÄIRIÖ KILPAILUN AIKANA	12
15.	VALITUKSET JA ERIMIELISYYDET	12
16.	MUUTOKSET SÄÄNTÖIHIN JA OHJEISIIN.....	13
B.	RALLY-TOKOKILPAILUN KILPAILUOHJEET	14
1.	RALLY-TOKOKILPAILUN JÄRJESTÄMISOHJE	14
1.1.	Rally-tokokilpailun anominen.....	14
1.2.	Kilpailuorganisaatio ja luvat.....	14
1.3.	Tiedotus	14
1.4.	Koiramäärät ja kilpailun aikataulu.....	14
1.5.	Arvostelukehä	14
1.6.	Kilpailutarvikkeet ja -välineet	15
1.7.	Kyltit ja merkit.....	16
1.8.	Esteet.....	17
1.9.	Rataantutustuminen	17
1.10.	Osallistumisnumerot.....	17
1.11.	Koirakon osallistuminen samanaikaiseen näyttelyyn	17
2.	RALLY-TOKOKILPAILUN ARVOSTELU JA LIIKKEET	18
2.1.	Yleisiä arvosteluohjeita	18
2.2.	Liikkeen suorittaminen kylttiin nähden.....	18
2.3.	Perusasento	18
2.4.	Käytösruutu	19
2.5.	Tehtävän uusiminen.....	19
2.6.	Arvostelu eri kilpailuluokissa	19
2.7.	Virhepisteet	20
C.	TUOMARIOHJE.....	23
1.	TUOMARIN TOIMINTAA OHJAAVAT PERIAATTEET	23
2.	TUOMAROINTITEHTÄVÄN VASTAANOTTAMIEN	23
3.	TUOMARIN TOIMINTA KILPAILUPÄIVÄNÄ	24
3.1.	Radan suunnittelu eri luokille	24
3.2.	Radan rakennus.....	25
3.3.	Rataantutustuminen	26
3.4.	Kilpailusuoritusten aikana.....	26
3.5.	Kilpailusuoritusten jälkeen.....	26
3.6.	Kilpailun jälkeen	26

Lisäksi noudatetaan Suomen Kennelliiton yleisiä kokeita ja kilpailuja koskevia sääntöjä ja ohjeita, jotka on julkaistu erillisessä liitevihossa ja jotka löytyvät myös Suomen Kennelliiton kotisivuilta.

Liite 1 Arvostelulomake

Liite 2 Alokasluokan kylttiselitteet

Liite 3 Avoimenluokan kylttiselitteet

Liite 4 Voittajaluokan kylttiselitteet

Liite 5 Mestari luokan kylttiselitteet

Liite 6 Kokoomalomake

Liite 7 Muutoksenhaku

Liite 8 Ilmoitus koiran vihaisesta käytöksestä

Liite 9 Valion- ja mestarinarvon hakemus

A. RALLY-TOKOKILPAILUN SÄÄNNÖT

Rally-tokokilpailun säännöt on hyväksytty Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen hallituksessa 6.12.2012 ja ne ovat voimassa 1.1.2013 alkaen.

Näitä sääntöjä täydentävät rally-tokokilpailun kilpailuohjeet sekä tuomariohje.

1. RALLY-TOKOKILPAILUJEN TARKOITUS

Rally-tokokilpailulla testataan koulutuksen tulosta eli koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä sekä koiralle opetetun käyttäytymisen tasoa. Parhaimmillaan kilpailusuoritus on ohjaajan ja koiran saumatonta yhteistyötä, jossa yhdistyvät sekä tekninen osaaminen että koiran ilo työskennellä ohjaajansa kanssa.

Harrastus- ja kilpailutoiminnan tavoitteena on opettaa koiralle miellyttävää ja hallittua käyttäytymistä ja koiran ohjaajalle oikeaa ja asiallista koiran käsittelytaitoa. Lisäksi tarkoituksena on lisätä tietoa koiran oppimiskyvystä ja koulutuksen mahdollisuuksista koiran yhteiskuntakelpoisuuden parantamisessa, eläinystävällisen ja terveen kilpailuhengen luominen sekä koiraharrastuksen lisääminen.

2. RALLY-TOKOKILPAILU

Rally-tokokilpailut ovat

- yleisiä, kansallisia kilpailuja,
- rotu- tai yhdistyskohtaisia kilpailuja tai
- kansainvälisiä kilpailuja.

3. OSALLISTUMISOIKEUS JA SEN RAJOITTAMINEN

Ohjaaja vastaa omasta ja koiransa kilpailukelpoisuudesta. Alle 18-vuotiaan henkilön osalta ohjaajan ja koiran kilpailukelpoisuudesta vastaa ohjaajan huoltaja.

Kilpailunjärjestäjä vastaa ohjaajan ja koiran osallistumisoikeuden tarkastamisesta. Koirakko on suljettava pois kilpailusta, mikäli se ei täytä kilpailukelpoisuuden edellytyksiä. Ilman kilpailukelpoisuutta kilpailleen koirakon tulokset on mitätöitävä.

3.1. Koiran osallistumisoikeus

Kilpailuihin saavat osallistua 10 kuukautta täyttäneet koirat alla mainituin rajoituksin. Osallistuminen mestariluokkaan edellyttää, että koira on vähintään 15 kuukauden ikäinen.

Koiralla on oikeus osallistua saman kilpailun aikana vain yhteen luokkaan. Koiran ohjaajaa ei saa vaihtaa kilpailun aikana.

Kilpailuihin ei saa osallistua:

- sairas koira
- narttu 30 vuorokautta ennen odotettua synnytystä ja 42 vuorokautta synnytyksen jälkeen
- koira, jota ei ole tunnistusmerkitty tai rekisteröity
- koira, joka ei täytä Suomen Kennelliiton voimassa olevia rokotusmääräyksiä ja typistämiskieltoa koskevia määräyksiä
- koira, joka ei täytä Suomen Kennelliiton voimassaolevia antidopingmääräyksiä
- koira, joka on vihainen ihmisille tai toisille koirille

Rally-tokokilpailuun saa osallistua juoksuisen nartun kanssa. Koirakko kilpailee tällöin luokkansa viimeisenä, eikä koira saa tuoda arvostelukehän läheisyyteen ennen omaa suoritustaan. Alkavasta juoksusta on ilmoitettava viipymättä vastaavalle kilpailutoimitsijalle. Jos kilpailija laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa tai liikkuu juoksuisen nartun kanssa kilpailualueella tarpeettomasti, hänet voidaan sulkea pois kilpailusta.

Mikäli 1.1.2001 jälkeen syntyneen koiran häntä tai korvat on typistetty, on esitettävä eläinlääkärintodistus siitä, että typistys on tehty eläinlääkinnällisistä syistä.

Luonnontöpo- tai lyhyhäntäisten koirien rekisteritodistuksessa tulee olla merkintä ”TÖ” tai ”LY”.

3.2. Ohjaajan osallistumisoikeus

Kilpailun toimihenkilöt voivat kilpailla luokassa, jossa eivät itse toimi tai heidän perheenjäsenensä eivät toimi toimihenkilöinä.

4. JÄÄVIYSSÄÄNTÖ

Noudatetaan Suomen Kennelliiton kulloinkin voimassa olevaa yleistä jääviyssääntöä.

5. JÄRJESTÄMISLUVAN MYÖNTÄMINEN

5.1. Kilpailun järjestäjä

Kilpailuja saavat järjestää

- Suomalainen Rally-Tokoyhdistys
- rotujärjestöt, harrastusseurat ja muut yleishyödylliset yhdistykset
- yksityinen toiminnan harjoittaja tuloverotusta noudattaen

Kilpailun järjestämisluvan anoo kilpailun järjestäjä.

5.2. Anomisen määräaika ja anomuksen sisältö

Kilpailut on anottava Suomalaiselta Rally-Tokoyhdistykseltä vähintään kolmea täyttä kalenterikuukautta aikaisemmin.

Kilpailuanomuksessa on mainittava:

- kilpailun ajankohta ja paikka
- kilpailuluokat
- osanottomaksun suuruus
- kilpailun järjestäjä
- osanottorajoitukset
- tehtävään suostunut tuomari
- kilpailuvastaava

On suositeltavaa nimetä kilpailulle myös varatuomari.

5.3. Kilpailusta ilmoittaminen ja tiedottaminen

Kilpailuun ilmoittautuneille tulee tiedottaa kilpailuun pääsystä. Kilpailun järjestäjä vastaa omatoimisesti kilpailun tiedottamisesta. Kilpailupäivän aikataulusta ja muista ohjeista on hyvä tiedottaa viimeistään viisi päivää ennen kilpailua.

Järjestäjällä on oikeus julkaista osallistujalistat.

6. KILPAILUN SIIRTO TAI PERUUTUS

Kilpailujen ajankohdan siirrosta tai peruuttamisesta on ilmoitettava Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen kotisivuilla sekä muissa asiaan sopivissa tiedotuskanavissa mahdollisimman ajoissa. Lisäksi kilpailijoille, joiden kilpailuun pääsy on jo varmistettu, tulee tiedottaa asiasta henkilökohtaisesti.

7. KILPAILUN TUOMARI

Rally-tokokilpailun tuomarin tulee olla Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen päteväimä rally-tokotuomari. Suomalainen Rally-Tokoyhdistys varmistaa ulkomaalaisen tuomarin tuomarioikeudet. Tuomarin työskentelyaika on korkeintaan noin 6 tuntia / päivä. Kilpailuissa voidaan käyttää useampaa tuomaria. Sama tuomari arvostelee yhden kilpailuluokan kaikki koirakot.

Rally-tokotuomarin on vastattava kilpailujärjestäjän tuomarikutsuun kirjallisesti. Kirjallinen vastaus on kilpailunjärjestäjää ja tuomaria sitova. Rally-tokotuomari voi perua tehtävänsä sairauden, työesteen tai muun vastaavan henkilökohtaisen syyn johdosta. Kilpailun tuomarina toimii tällöin kilpailulle nimetty varatuomari. Perustellusta syystä kilpailujärjestäjällä on oikeus kutsua kilpailuun uusi, korvaava tuomari.

Tuomarille korvattavat matkakulut, päivärahat sekä majoittumis- ja ateriakorvaukset maksetaan verohallituksen vuosittain vahvistamien päätösten (Verohallinnon päätökset: Verovapaiden matkakustannusten korvaukset ja Yleishyödylliseltä yhteisöltä saatujen matkakustannusten korvausten ilmoittaminen vuosi-ilmoituksella) mukaisesti.

8. KILPAILUVASTAAVA, SIHTEERI JA MUUT KILPAILUN TOIMIHENKILÖT

Kilpailuvastaavan tulee olla Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen jäsen ja hän vastaa kilpailun sääntöjen mukaisista järjestelyistä.

Sihteerin sekä muiden kilpailutoimitsijoiden tulee olla perehtyneitä kilpailusääntöihin ja liikkeiden suorittamisohjeisiin.

9. ILMOITTAUTUMINEN KILPAILUUN JA SIITÄ POIS JÄÄMINEN

Kun koirakko ilmoitetaan kilpailuun, koiran ohjaaja sitoutuu noudattamaan rally-tokosääntöjä sekä tuomarin ja kilpailunjärjestäjän antamia ohjeita, määräyksiä ja päätöksiä. Koira voidaan ilmoittaa kilpailuun vain yhden ohjaajan ohjaamana ja vain siihen tasoluokkaan, johon sillä ilmoittautumispäivänä on osallistumisoikeus.

9.1. Ilmoittautuminen

Ilmoittautuminen kilpailuun tulee tapahtua kilpailun järjestäjän ilmoittamalla tavalla ja ilmoittamana määräaikana. Osallistumismaksu on maksettava kilpailujärjestäjän ilmoittamaan määräaikaan mennessä, muutoin kilpailija menettää kilpailupaikkansa. Kilpailujärjestäjä voi velvoittaa osallistujat osoittamaan maksun suorittamisen kuitilla tai sen jäljennöksellä. Kilpailujärjestäjän ei tarvitse ottaa huomioon puutteellisia ilmoittautumisia.

9.2. Jälki-ilmoittautuminen

Mikäli kilpailussa on ilmoittautumisen määräajan umpeuduttua vielä tilaa, voi järjestäjä halutessaan ottaa jälki-ilmoittautumisia vastaan, ei kuitenkaan sen jälkeen, kun osallistujaluettelo on julkaistu tai aikataulut on lähetetty. Järjestäjä voi periä jälki-ilmoittautumisesta kaksinkertaisen ilmoittautumismaksun.

9.3. Ilmoittautuminen kilpailupaikalla

Osallistujan on ilmoitauduttava kilpailupaikalla rally-tokokilpailun järjestäjälle viimeistään 30 minuuttia ennen ilmoitettua rataantutustumista. Ilmoittautumisen yhteydessä on esitettävä koiran rokotustodistus ja koiran kilpailukirja luovutetaan kilpailun järjestäjälle. Osanottaja, joka ei ajoissa ole ilmoittautunut kilpailupaikalla, voidaan sulkea pois kilpailusta. Järjestäjä saa halutessaan ottaa hänen tilalleen toisen osanottomaksun maksavan kilpailijan.

9.4. Poisjääminen

Osanottomaksua ei palauteta ilman pätevää syytä. Kilpailun järjestäjälle tulee ilmoittaa poisjäämisestä heti, kun syy on ilmennyt. Mikäli osallistumismaksu halutaan palautettavan, tulee poisjäämisen syy ilmoittaa sekä tarvittavat dokumentit lähettää 2 viikon kuluessa kilpailun järjestäjälle. Mikäli ilmoitus poisjäännistä tehdään myöhässä tai tarvittavia dokumentteja ei toimiteta määräaikaan mennessä, kilpailujärjestäjällä ei ole velvollisuutta palauttaa osallistumismaksua.

Osallistumismaksu palautetaan takaisin vain seuraavissa tapauksissa:

- Kilpailu joudutaan peruuttamaan tai kilpailu siirretään, eikä koirakko pysty osallistumaan kilpailuun uutena ajankohtana.
- Ohjaaja on sairastunut tai loukkaantunut. Lääkärintodistus tulee esittää.
- Koira on sairastunut tai kuollut. Eläinlääkärintodistus tulee esittää.
- Koiralla on juoksu eikä kilpailujärjestäjä salli koiran osallistumista juoksussa. Kahden esteettömän, aikuisen henkilön allekirjoittama juoksutodistus tulee esittää.
- Kilpailun tuomari vaihtuu ja koira ei voi osallistua tuomarin jääviyden vuoksi tai koira ei voi saada koulutustunnusta tuomarimuutoksen vuoksi.
- Koiran kilpailuluokka muuttuu ilmoittautumisen jälkeen, eikä seuraavassa kilpailuluokassa ole enää tilaa.

Peruuttaneen koirakon tilalle voidaan ottaa toinen, osanottomaksun maksava koirakko.

10. KILPAILUN TULOKSET

10.1. Tulosten merkitseminen

Kilpailujärjestäjä vastaa tulosten ja tietojen kirjaamisesta koirakon arvostelulomakkeelle, koiran kilpailukirjaan sekä kilpailun kokoomalomakkeelle. Mahdollisista kurinpitoon liittyvistä seikoista on tehtävä merkintä kokoomalomakkeeseen.

10.2. Tulosten lähettäminen

Kilpailun järjestäjän on lähetettävä tuomarin tarkastamat ja vahvistamat kokoomalomakkeet viikon kuluessa kilpailun päättymisestä Suomalaiselle Rally-Tokoyhdistykselle.

Järjestäjällä on oikeus julkaista kilpailun tulokset.

11. KILPAILULUOKAT JA SAAVUTUKSET

11.1. Kilpailuluokat ja koulutustunnukset

Hyväksytyyn kilpailutulokseen vaaditaan vähintään 70 pistettä. Rally-tokon koulutustunnukset (RTK) jaetaan jokaisessa luokassa koiran saavuttaessa kolmannen hyväksytyyn tuloksen kyseisessä luokassa. Hyväksytyt tulokset tulee saada vähintään kahdelta eri tuomarilta. Koiran on siirryttävä seuraavaan kilpailuluokkaan saavutettuaan koulutustunnuksen. Koira, joka on kilpaillut ylempässä luokassa, ei voi palata kilpailemaan alemmassa luokassa.

Ulkomainen kisaaja osallistuu omaa kotimaataan vastaavaan kilpailuluokkaan, mikäli laji on virallinen kisaajan kotimaassa. Ulkomaisen kisaajan pitää kotimaansa kilpailukirjalla osoittaa kilpailuluokkansa. Ulkomaisen kisaajan tulee hankkia suomalainen kisakirja.

Kilpailun järjestäjä voi halutessaan ottaa järjestämäänsä kilpailuluokkaan jo ylempiin luokkiin siirtyneitä koirakkoja kilpailun ulkopuolisina osallistujina tai ns. 0-koirakkoina. Kilpailun ulkopuoliset koirakot arvostellaan kuten kilpailevatkin koirakot, mutta ne eivät voi sijoittua kilpailussa eikä koirakon tuloksia merkitä kilpailukirjaan, kokoomalomakkeelle tai tuloslistoihin.

Alokasluokka (ALO) Tehtävät 1-31	10 kuukautta täyttäneille koirille, jotka eivät ole saavuttaneet kolmea hyväksytyä tulosta alokasluokassa.	RTK1
Avoin luokka (AVO) Tehtävät 1-54	Koirille, jotka ovat saaneet kolme hyväksytyä tulosta alokasluokasta.	RTK2
Voittajaluokka (VOI) Tehtävät 1-77	Koirille, jotka ovat saaneet kolme hyväksytyä tulosta avoimessa luokassa.	RTK3
Mestari luokka (MES) Tehtävät 1-95	15 kuukautta täyttäneille koirille, jotka ovat saaneet kolme hyväksytyä tulosta voittajaluokassa.	RTK4

11.2. Sijoitukset ja tuomarinpalkinto

Rally-tokokilpailuissa palkitaan jokaisen luokan kolme parasta tulosta (korkeimmat pisteet) saavuttanutta koirakkoa. Mikäli kaksi tai useampi koira päätyy tasapisteisiin, aika ratkaisee sijoituksen.

Tuomari voi halutessaan antaa tuomarinpalkinnon haluamalleen koirakolle koirakon saavuttamista pisteistä riippumatta. Tuomarinpalkinnon perusteet tulee ilmoittaa palkintojenjaossa.

11.3. Rally-tokovalionarvo ja rally-tokomestarinarvo

Suomen rally-tokomestarinarvon saavuttaa koira, joka on kolmesti saavuttanut vähintään 95 pisteen tuloksen mestariluokassa vähintään kahdelta eri tuomarilta. Suomen rally-tokovalionarvon (FIN RTVA) saavuttaa koira, jolla on rally-tokomestarinarvo sekä näyttelyssä aikaisintaan 15 kuukauden iässä saavutettu laatumaininta, joka on vähintään ”hyvä”. Rally-tokovalion- / mestarinarvoa haetaan

Suomalaiselta Rally-Tokoyhdistykseltä ”valion- ja mestarinarvonhakemus” -lomakkeella.

Ulkomainen koira saa Suomen rally-tokovalion- tai mestarinarvon, kun se on oman maansa rally-tokovalio tai -mestari ja saa yhden 95 pisteen tuloksen mestariluokasta Suomessa.

12. TARVIKKEET JA APUVÄLINEET

Kilpailun järjestäjän tulee varata kilpailupaikalle voimassaoleva rally-tokokilpailujen säännöstö sekä voimassaolevan rally-tokokilpailun kilpailuohjeen mukaiset lomakkeet ja tarvikkeet.

13. KILPAILUN KULKU JA ERITYISMÄÄRÄYKSIÄ KILPAILUSTA

13.1. Kilpailun alkaminen sekä päättyminen

Kilpailun katsotaan alkavan 30 minuuttia ennen ensimmäistä arvosteltavaa luokkaa. Kilpailu katsotaan päättyneeksi tunnin kuluttua viimeisen luokan palkintojenjaosta.

13.2. Kilpailusuorituksen alkaminen ja päättyminen

Kilpailusuoritukset alkavat koirakon tullessa kehään ja päättyvät koirakon poistuessa kehästä. Tuomari antaa kilpailijalle luvan ratasuorituksen aloittamiseen. Ratasuorituksen ajanotto alkaa koiran tai ohjaajan ohittaessa lähtökyltin ja päättyy, kun koirakko on ohittanut maalikyltin.

13.3. Koiran kytkeminen

Alokasluokka sekä käytösruutu suoritetaan koira kytkettynä. Hihnan tulee roikkua löysänä ja sen on oltava riittävän pitkä, jotta liikkeitä voidaan suorittaa hihnan kiristymättä. Avoinluokka sekä voittaja- ja mestariluokan rataosuudet suoritetaan koira vapaana. Koira tuodaan kehään ja viedään kehästä pois aina kytkettynä.

Avoimessa, voittaja- ja mestariluokassa koiralle saa jättää kaulaimen tai valjaat ratasuorituksen ajaksi. Koiralla ei saa olla päällä muuta kuin sääntöjen mukainen panta tai valjaat. Poikkeuksena juoksuiset koirat, jotka saavat käyttää juoksusuojava myös kilpailusuorituksen aikana.

Koiralla on oltava tavallinen, sileä, kankainen tai nahkainen kaulain tai valjaat. Kiristytävä kaulain on lukittava niin, että se ei voi kiristyä. Vedonestoalvajaita tai valjaita, joissa hihna kiinnitetään koiran rintaan, ei saa käyttää. Ketjukaulaimia, noutajatalutinta tai kelatalutinta ei saa käyttää.

13.4. Kilpailusuorituksen keskeyttäminen tai hylkääminen

Koiran ohjaaja voi halutessaan keskeyttää ja päättää ratasuorituksen. Voittaja- ja mestariluokan kilpailija voi jättää käytösrudun suorittamatta vain perustellusta ja tuomarin hyväksymästä syystä tai kisaajan katsotaan rikkovan sääntöjä.

Tuomari voi keskeyttää ja/tai hylätä koiran kilpailusuorituksen. Keskeytyksen syitä voivat olla esimerkiksi osaamattomuus, hallitsematon käyttäytyminen, jatkuva haukkuminen, tai koiran tai ohjaajan loukkaantuminen.

Hylkäämisen syitä voivat olla esimerkiksi ulkopuolinen apu, lelujen, makupalojen tai muiden palkkaamiseen tarkoitettujen välineiden käyttäminen kehässä, koiran rankaiseminen, annettujen ohjeiden noudattamatta jättäminen, koiran karkaaminen, häiritsevä haukkuminen, hallitsematon käyttäytyminen tai selvä haluttomuus.

Keskeyttämisen tai hylkäämisen syy on merkittävä arvostelulomakkeeseen sekä kokoomalomakkeelle.

13.5. Käyttäytyminen kilpailupaikalla

Kilpailussa on noudatettava tuomarin sekä järjestäjän ohjeita ja määräyksiä sekä esiinnyttävä muutenkin moitteettomasti kilpailun ajan. Mikäli kilpailuun osallistuva henkilö käyttäytyy kilpailussa sopimattomasti tai epäurheilijamaisesti, esimerkiksi toimii vilpillisesti, on päihtyneenä, arvostelee tuomaria, käsittelee omaa tai toisen koiraa epäasiallisesti tai aggressiivisesti, tulee kilpailusta vastaavan tuomarin sulkea asianomainen henkilö pois kilpailusta. Kilpailusta pois suljettu osallistuja menettää kaikki kilpailun aikana saavuttamansa tulokset.

Kurinpidollisista asioista ja muista sääntörikkomuksista on aina tehtävä merkintä kokoomalomakkeeseen sekä ilmoitus Suomalaiselle Rally-Tokoyhdistykselle. Suomalaisella Rally-Tokoyhdistyksellä on oikeus mitätöidä sääntöjä rikkoneen kilpailijan tulokset myös jälkikäteen.

Koiran ohjaaja vastaa kilpailun aikana koiralle aiheutuneista ja koiran aiheuttamista vahingoista. Eläinsuojelulain ja Suomen Kennelliiton ohjeiden vastaiset välineet ja menettelyt ovat kiellettyjä.

13.6. Koiran vihainen käytös kilpailupaikalla

Koira, joka käyttäytyy kilpailun aikana vihaisesti ihmisiä tai toisia koiria kohtaan, suljetaan pois kilpailusta ja koirakko menettää saavuttamansa tulokset. Jos koira on kolme kertaa hylätty sillä perusteella, että se on selvästi vihainen, Suomalainen Rally-Tokoyhdistys voi asettaa koiran kilpailukieltoon, jonka pituus määrätään tapauskohtaisesti. Koiralle voidaan antaa kilpailukielto jo yhdestä hylätystä kerrasta, mikäli seuraukset ovat olleet vakavat.

Mikäli koiran kilpailusuoritus on hylätty vihaisen käyttäytymisen vuoksi, kilpailun tuomarin on tehtävä asiasta merkintä kokoomalomakkeeseen sekä ilmoitus Suomalaiselle Rally-Tokoyhdistykselle. Jos koira on kilpailualueella tai sen välittömässä läheisyydessä hyökännyt tai käynyt kiinni ihmiseen tai toiseen koiraan tai käyttäytynyt muutoin uhkaavasti, ilmoituksen tekee ensisijaisesti se henkilö, joka

itse tai jonka koira on joutunut edellä kuvatun käyttäytymisen kohteeksi. Ilmoituksen tekemiseen käytetään Suomen Kennelliiton lomaketta ”ilmoitus koiran vihaisesta käyttäytymisestä”. Ilmoitukseen on pyrittävä saamaan myös sen henkilön lausunto, jonka koiran käyttäytymisestä kyseinen ilmoitus tehdään sekä tapauksen mahdollisten silminnäkijöiden nimet ja yhteystiedot erityisesti sen selvittämiseksi, mistä syystä ilmoituksen tekemiseen johtanut tapahtuma on aiheutunut. Kilpailujärjestäjän velvollisuutena on pitää ilmoituslomakkeita saatavilla kilpailupaikalla sekä toimittaa ilmoitukset Suomalaiselle Rally-Tokoyhdistykselle kokoomalomakkeiden mukana.

13.7. Erityismääräykset ja ohjeet

Ohjaajan, joka haluaa käyttää apuvälineitä tai muuten poiketa rally-tokonsäännöistä ja ohjeista, on pyydetävä erikoislupa Suomalaiselta Rally-Tokoyhdistykseltä, perusteltava pyyntönsä ja esitettävä pyyntöä puoltavat dokumentit. Suomalaiselta Rally-Tokoyhdistykseltä saatu kirjallinen erikoislupa on esitettävä kilpailupaikalla.

Pysyvästi vammautunut ohjaaja, joka ei vammansa vuoksi voi ohjata koira kilpailuohjeen edellyttämällä tavalla, saa ohjata koiraansa kilpailusäännöistä ja kilpailuohjeista poikkeavalla tavalla. Ohjaustapa on ilmoitettava tuomarille hyväksyttäväksi ennen kilpailun alkua.

14. KOHTUUTON HÄIRIÖ KILPAILUN AIKANA

Koirakon kilpailusuoritus voidaan uusia tuomarin harkinnan mukaan vain, jos häiriö on kohtuuton. Tuomari voi tällöin muuttaa kilpailujärjestystä, mikäli kokee sen tarpeelliseksi.

15. VALITUKSET JA ERIMIELISYYDET

Erimielisyyksistä on ilmoitettava ennen kilpailun päättymistä kirjallisesti Suomen Kennelliiton lomakkeella ”muutoksenhakumenettely” tapahtumasta vastaavalle tuomarille. Tuomarin on erimielisyyteen perehdyttyään pyrittävä saamaan asia heti ratkaistuksi sekä kirjattava ratkaisunsa asianosaisen toimittamalle lomakkeelle. Lisäksi tuomari kirjaa tapahtuneen ja ratkaisunsa kokoomalomakkeelle. Asianosaiseksi katsotaan henkilö, jonka etua päätös koskee.

Kilpailun järjestäjällä tulee olla kilpailupaikalla muutoksenhakumenettelyyn käytettäviä lomakkeita ja tuomarin tulee tarvittaessa neuvoa valitusmenettelykäytäntö asianosaiselle. Mikäli erimielisyydestä ei kirjallisesti ilmoiteta tuomarille kilpailun aikana, menettää asianosainen valitusoikeutensa.

Jos asianosainen on tyytymätön tuomarin päätökseen, toimittaa hän kyseisen lomakkeen edelleen Suomalaiselle Rally-Tokoyhdistykselle neljäntoista päivän kuluessa valitukseen johtaneesta tapahtumasta. Lomakkeeseen tulee liittää kuitti Suomalaiselle Rally-Tokoyhdistykselle maksetusta valitusmaksusta, joka on

suuruudeltaan kaksi kertaa kilpailun osanottomaksu. Valitusmaksu ei koske kilpailun tuomaria.

Valitusmaksu maksetaan takaisin, kun valitus on lopullisesti ratkaistu ja valitus on katsottu aiheelliseksi. Sääntöjen mukaisesta arvostelusta tai sääntöjen mukaisista kilpailujärjestelyistä ei voi valittaa.

16. MUUTOKSET SÄÄNTÖIHIN JA OHJEISIIN

Muutokset näihin sääntöihin vahvistaa Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen hallitus.

B. RALLY-TOKOKILPAILUN KILPAILUOHJEET

Rally-tokokilpailuissa noudatetaan rally-tokon kilpailusäännöstöä. Rally-tokokilpailun kilpailuohjeet on hyväksytty Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen hallituksessa 6.12.2012. Kilpailuohjeet ovat tällaisina voimassa 1.1.2013 lähtien.

1. RALLY-TOKOKILPAILUN JÄRJESTÄMISOHJE

1.1. Rally-tokokilpailun anominen

Kilpailut anotaan toimittamalla sääntöjen määräämät kilpailutiedot Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen kilpailuvastaavalle. Myönnetyt ja suunnitteilla olevat kilpailut julkaistaan Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen kotisivuilla.

1.2. Kilpailuorganisaatio ja luvat

Kilpailun järjestäjä vastaa kilpailun toteuttamisesta ja taloudesta, kilpailutapahtuman turvallisuudesta sekä yleisestä järjestyksestä kilpailupaikalla. Kilpailun järjestäjän on tehtävä tarvittavat ilmoitukset ja lupa-anomukset sekä noudatettava yleisötapahtumiin liittyviä viranomaismääräyksiä. Kilpailun järjestäjällä on oltava tiedossa kilpailupaikalla lähimmän päivystysvuorossa olevan eläinlääkärin yhteystiedot.

Järjestäjän tulee varata riittävästi päteviä toimihenkilöitä vastaamaan kilpailun järjestelyistä. Toimihenkilöt tulee perehdyttää tehtäviinsä ennen kilpailun alkua.

1.3. Tiedotus

Kilpailun järjestäjä voi tiedottaa kilpailustaan haluamallaan tavalla, esimerkiksi internet-sivuilla tai paikallislehdissä. Kilpailukutsu, kilpailun tulokset sekä valokuvat on suositeltavaa julkaista järjestäjän kotisivuilla ja/tai Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen keskustelufoorumilla.

1.4. Koiramäärät ja kilpailun aikataulu

Yhden tuomarin arvioidaan arvostelevan noin 12 koirakkoa tunnissa. Kohtuullinen työskentelyaika on korkeintaan noin kuusi tuntia päivässä, enintään 60 koirakkoa päivässä.

Luokkien väliin tulee laskea riittävästi aikaa palkintojen jakoon, radan vaihtoon ja rataantutustumiseen. Arvostelun aikataulusta ja arvosteltavista koiramääristä tulee sopia tuomarin kanssa.

1.5. Arvostelukehä

Arvostelukehä on selvästi merkitty alue, jonka sisällä kilpailusuoritus tehdään. Kehä on rajattava niin, että koiran on mahdollista poistua kehän jokaiselta sivulta. Arvostelukehän vähimmäiskoko on 200 m² ja kehän jokaisen sivun on oltava vähintään 11 metriä.

Kehäpohjan tulee olla riittävän tasainen (hiekkä, lyhyt nurmi tai vastaava), jotta koirat ja ohjaajat voivat liikkua vaivatta.

Tuomari tarkastaa kehän ja suorituksiin liittyvät järjestelyt ennen kilpailun alkua.

1.6. Kilpailutarvikkeet ja -välineet

1.6.1. Lomakkeet ja kirjat

- Esitäytetty arvostelulomake jokaiselle kilpailuun osallistuvalla koiralla
- Muutama tyhjä arvostelulomake jokaiseen kilpailuluokkaan
- Esitäytetty kokoomalomake (2 kpl, joista toinen jää tuomarille)
- Kilpailukirjoja
- Sääntökirjoja
- SKL:n ilmoituslomakkeita muutoksenhausta ja koiran vihaisesta käyttäytymisestä

1.6.2. Palkintotarvikkeet

- Vähintään jokaiselle kolmen parhaan joukkoon sijoittuneelle hyväksytyt tuloksen saaneelle esinepalkinto tai vastaava
- Mahdolliset tuomarinpalkinnot
- Diplomi koulutustunnuksesta (RTK1, RTK2, RTK3, RTK4)

Säännöt, lomakkeet ja diplomit ovat tulostettavissa Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen kotisivuilta. Kilpailukirjat tilataan Suomalaiselta Rally-Tokoyhdistykseltä.

Kun koira osallistuu ensimmäistä kertaa kilpailuihin, tulee koiralle ostaa kilpailujärjestäjältä kilpailukirja. Ohjaaja täyttää kirjaan koiran tunnistetiedot. Kilpailun tuomari tai tuomarin valtuuttama toimihenkilö täyttää koiran säkäkorkeuden (< 40 cm, 40-50 cm, > 50 cm) sekä tarkistaa koiran tunnistusmerkinnän ja kilpailukirjaan merkityt tiedot. Mittaaminen tehdään lapaluun päältä koiran seistessä normaalissa asennossa ja oikein kulmautuneena. Mikäli koira selvästi kuuluu johonkin kokoluokkaan, sitä ei tarvitse mitata. Vaikka koira ei mitattaisi, sen tulee olla paikalla siruntarkistusta varten sekä tuomarin tai toimihenkilön käsiteltävissä. Tuomari vahvistaa kilpailukirjan tiedot allekirjoituksellaan.

Jos kilpailukirja katoaa, ohjaaja voi pyytää Suomalaiselta Rally-Tokoyhdistykseltä lausuntoa, josta käy ilmi koiran nimi, rekisterinumero ja kilpailutulokset. Tarvittaessa Suomalaisella Rally-Tokoyhdistyksellä on oikeus pyytää ohjaajalta lisäselvitystä lausuntopyyntöön liittyen. Lausunnon tai kilpailukirjasta otetun oikeaksi todistetun kopion perusteella rally-tokoyhdistys vahvistaa uuteen kilpailukirjaan siirretyt tulokset. Kilpailuun osallistuminen ilman asianmukaisesti täytettyä kilpailukirjaa ei ole mahdollista.

1.7. Kyltit ja merkit

1.7.1. Kyltit, kyltinpidikkeet ja merkit

Rally-tokokilpailuissa käytettävien kylttien tulee olla Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen hyväksymiä. Kylttien koko tulee olla 21 cm x 29 cm (A4) tai 35 cm x 50 cm (A3). Kylttien, kyltinpidikkeiden ja merkkien tulee kestää sadetta ja tuulta.

Merkkien tulee olla muovisia, puisia tai metallisia, alustasta selvästi erottuvia. Merkille lähetyksessä (MES89) käytettävän merkin on oltava kartion muotoinen ja 15 - 40 cm korkea.

1.7.2. Kylttien käyttö

Kyltit numeroidaan selkeästi suoritusjärjestyksen mukaisesti. Lähtö- ja maalikylttiä ei numeroida.

Kilpailuradalla saa käyttää useamman kerran kylttejä numero ALO3 - 8 (90 - 270 asteen käännös), ALO14 (normaalivauhti), AVO41 (hyppy), MES90 (liikkeessä kutsu koiraa) ja VOI65 - 66, VOI68 - 69 ja MES81 - 83 (puolenvaihtokyltit).

Vauhdinmuutoskylttejä ALO12 (hitaasti), ALO13 (juosten) ja ALO27 (istumisesta juosten) voivat seurata ainoastaan kyltit ALO3 - 4 (90 asteen käännös), ALO16 - 17 (spiraali), ALO18 - 19 (pujottelu), ALO12 (hitaasti), ALO13 (juosten), ALO14 (normaali vauhti) tai ALO2 (maali).

Voittajaluokassa koiran seuratessa oikealla saa käyttää kylttejä ALO2 (maali), ALO3 - 4 (90 asteen käännös), ALO12 - 14 (vauhdinmuutos), ALO16 - 19 (spiraali ja pujottelu), ALO24 - 25 (1 - 3 askelta), ALO26 (istu), ALO27 (istumisesta juosten), ALO28 (istu, kierrä koiran ympäri), ALO29 (istu, maahan), ALO30 (liikkeestä maahan) ja ALO31 (istu, maahan, kierrä koiran ympäri) sekä AVO41 (hyppy).

Mestariluokassa kaikkia tehtäviä, paitsi lähtöä, saa käyttää koiran seuratessa oikealla. Poikkeuksena tehtävät ALO9, ALO15, ALO20 - 23, AVO44, AVO49 - 51, AVO54 ja VOI67, joiden sijaan käytetään kylttejä VOI71 - 77 ja MES91 - 95.

1.7.3. Kylttien sijoittelu

Kyltit sijoitetaan ohjaajan reitin oikealle puolelle. Poikkeuksena ovat suuntaa muuttavat kyltit, jotka sijoitetaan suoraan koirakon eteen.

Kylttien tulee sijaita toisiinsa nähden niin, että ohjaajan kulku on suoraviivaista. Koirakolla tulee olla riittävästi tilaa liikkeen suorittamiseen oikealla tehtävänsuorituspaikalla. Liikesuorituksen ja seuraavan kyltin välillä on oltava noin 3-5 metriä tilaa. Tuomari arvioi liikesuoritukseen tarvittavan tilan.

Kylttien, merkkien, esteiden, houkutusten ja kehän laitojen välissä tulee olla vähintään 1,5 m kulkutilaa. Liikkeissä, joissa käytetään merkkejä tai estettä, kyltti voidaan myös sijoittaa kiinni ensimmäiseen merkkiin tai esteeseen mikä muuttaa tehtävän suoritustapaa.

Samoja merkkejä voidaan käyttää useamman eri tehtävän suorittamiseen, poikkeuksena tehtävät AVO40 (houkutus) ja MES89 (merkille lähetys), mutta silloin kyltit eivät saa olla kiinni merkeissä.

1.8. Esteet

Rally-tokokilpailuissa käytettävien esteiden tulee olla Suomen Agilityliiton agilitykilpailuiden tai Suomen Kennelliiton tottelevaisuuskokeiden sääntöjen mukaisia. Kaikki värit ovat esteissä sallittuja.

Rally-tokokilpailuissa estekorkeuden määrittää säkäkorkeus. Hyppykorkeus voi olla 20 cm, 30 cm tai 40 cm.

Sarjaeste on kahden tai kolmen yksittäisen hyppyesteen sarja. Hyppyjen välinen matka on 4 metriä. Koira hyppää kaikki sarjaesteeseen kuuluvat esteet suoritusjärjestyksessä.

säkäkorkeus	estekorkeus
alle 40 cm	20 cm
40 - 50 cm	30 cm
yli 50 cm	40 cm

Putki on pituudeltaan 3 – 6 m ja halkaisijaltaan 60 cm. Putken tulee olla taipuisa, jotta se voi tarvittaessa muodostaa yhden tai useamman mutkan. Putken paikoillaan ja oikeassa muodossa pysyminen tulee varmistaa.

1.9. Rataantutustuminen

Ennen jokaista kilpailuluokkaa tulee varata 15 minuuttia yhteiseen rataantutustumiseen ohjaajille ilman koira. Rataantutustumisen alussa on tuomarin puhuttelu. Rataan tutustumassa tulisi olla korkeintaan 20 ohjaajaa kerralla.

Ohjaaja ei saa muuttaa kylttien, merkkien tai esteiden paikkaa. Mahdolliset huomautukset radan suhteen on tehtävä tuomarille ennen kilpailuluokan alkamista. Rataantutustumisen päätyttyä ensimmäisellä koirakolla tulisi olla vähintään 2 minuuttia aikaa valmistautua kilpailusuoritukseen.

Radan pohjapiirros tulee asettaa esille ennen rataantutustumista. On myös mahdollista antaa osallistujille pohjapiirroksen kopio, kun he ilmoittautuvat.

1.10. Osallistumisnumerot

Mikäli kilpailujen järjestäjä käyttää kilpailussa numerolappuja, osallistujien tulee pitää osallistumisnumeronsa selvästi näkyvillä.

1.11. Koirakon osallistuminen samanaikaiseen näyttelyyn

Mikäli rally-tokokilpailut on järjestetty samassa tilaisuudessa, jossa koira osallistuu näyttelyyn, tulee tästä ilmoittaa ajoissa kilpailuvastaavalle sekä sihteerille. Jos näyttelyn aikataulu sallii, tulisi koira ensin viedä rally-tokokilpailuun järjestysnumerosta huolimatta (poikkeuksena juoksuiset nartut). Tästä tulee erikseen sopia vastaavan kilpailutoimitsijan ja sihteerin kanssa. Jos kilpailu ja näyttely osuvat samaan ajankohtaan, viedään koira ensin näyttelyyn ja sitten vasta kilpailuun. Koiran

tulee siirtyä näyttelystä heti oman arvosteluvuoronsa jälkeen kilpailupaikalle, ei vasta sitten kun rotu on arvosteltu kokonaan. Se kilpailija, joka laiminlyö velvollisuutensa ilmoittaa päällekkäisistä aikatauluista, voidaan sulkea pois kilpailusta.

2. RALLY-TOKOKILPAILUN ARVOSTELU JA LIIKKEET

Arvostelulomake	Liite 1
Alokasluokan kylttiselitteet	Liite 2
Avoimen luokan kylttiselitteet	Liite 3
Voittajaluokan kylttiselitteet	Liite 4
Mestariluokan kylttiselitteet	Liite 5

2.1. Yleisiä arvosteluohjeita

Ohjaaja saa käyttää sekä suullisia että käsimerkkejä ja vartalo-ohjausta. Ihanteellisessa suorituksessa ohjaajan liikkuminen on luonnollista ja sujuvaa.

Ohjaaja ei saa koskea koiraan ratasuorituksen tai käytösrudun aikana. Ohjaajan on sallittua koskea koiraan kehässä ennen ratasuorituksen alkamista sekä ratasuorituksen tai käytösrudun suoritusajan päätyttyä.

Kaikenlainen koiran sanallinen kannustaminen on sallittua.

Katsekontaktia ei vaadita koirakon suorittaessa rataa eikä käytösrudun suorittamisen aikana.

Koiran tulee suorittaa liikkeet ripeästi ja hallitusti sekä osoittaa selvää halua noudattaa ohjaajan käskyjä ja ohjausta. Koiran suoritusta arvioitaessa tulee ottaa huomioon koiran yksilöllinen temperamentti.

Liikesuoritusten lisäksi myös kylttien välillä tapahtuva seuraaminen arvostellaan. Tehtäväsuoritusten välillä tapahtuvat virheet merkitään sen tehtävän kohdalle, jota koirakko on seuraavaksi lähestymässä.

2.2. Liikkeen suorittaminen kylttiin nähden

Koirakko suorittaa liikkeet enintään 50 cm päässä kyltistä, 45 astetta kyltistä takaviistoon vasemmalle. Koiran istuessa tai seistessä ohjaajan edessä, ohjaaja seisoo tehtävänsuorituspaikalla. Suuntaa muuttavat liikkeet suoritetaan kyltin edessä. Liikkeet, joissa on askel oikeaan, suoritetaan heti kyltin jälkeen. Ohjaajan tulee arvioida tehtävän vaatima tila niin, että koira ei koske tai kaada kylttejä tai merkkejä.

2.3. Perusasento

Ihanteellisessa perusasennossa koira istuu ohjaajan sivulla noin 10 cm päässä ohjaajasta, rintamasuunta ohjaajan mukaisesti ja koiran lapa ohjaajan polven kohdalla.

2.4. Käytösrutu

Käytösrutussa koirakko odottaa voittajaluokassa 2 minuuttia ja mestariluokassa 3 minuuttia. Tuomari määrää koiran voittajaluokassa istumaan tai makaamaan ohjaajan eteen tai sivulle, mestariluokassa istumaan, makaamaan tai seisomaan ohjaajan eteen tai sivulle.

Käytösrutu suoritetaan koira kytkettynä heti ratasuorituksen jälkeen. Ns. 0-koirakko suorittaa käytösrutun ensimmäisen kilpailevan koirakon ratasuorituksen aikana, ja radan viimeisen kilpailevan koirakon käytösrutun aikana.

Käytösrutun ajanotto alkaa rataa suorittavan koirakon saadessa tuomarin antaman lähtöluvan. Liikkeen suorituksen arvostelu päättyy käytösrutun suoritusajan päättyessä. Koirakon on kuitenkin jäätävä käytösrutuun rataa suorittavan koirakon ratasuorituksen loppuun asti tai kunnes tuomari antaa luvan poistua käytösrutusta. Tuomarin tulee sijoittaa käytösrutu rata-alueelle tai sen välittömään läheisyyteen. Käytösrutua suorittava koirakko ei kuitenkaan saa olla rataa suorittavan koirakon kulkulinjalla.

2.5. Tehtävän uusiminen

Tehtävän saa uusia radan aikana korkeintaan kaksi kertaa (joko kaksi kertaa saman tehtävän tai kerran kahdessa eri tehtävässä). Tehtävä tulee uusia ennen kuin koirakko on siirtynyt seuraavan tehtävän suoritusalueelle. Uusiminen tulee ilmoittaa tuomarille ennen uusintasuoritusta. Koko tehtävä on suoritettava alusta uudestaan. Lähestyminen uusittavaan tehtävään tehdään edellisen tehtävän suoritusalueelta. Riman pudotusta, tottelevaisuuskokeissa käytettävälle esteelle astumista, merkkien kaatamista, käytösrutua (VOI60), liikkeessä kutsu koira (MES90) tai hylkääviä virheitä ei voi uusia. Kokonaisvaikutelmaan vaikuttavat virheet säilyvät uusimisesta huolimatta.

2.6. Arvostelu eri kilpailuluokissa

Alokasluokassa suuntaa muuttavilla tehtäväkylteillä käännoksistä on sallittua tehdä hieman laajempia. Avoimessa, voittaja- ja mestariluokassa ko. käännosten tulee olla mahdollisimman tiiviitä (ei koske spiraalia, pujottelua tai houkutusta). Käännökset voidaan suorittaa niin, että koira, ohjaaja tai koirakko kääntyy paikallaan. Jos koira kääntyy liikkeessä paikallaan, on huomioitava koiran käännökseen tarvitseman tilan riippuvan koiran koosta.

Alokasluokassa on sallittua käyttää yhtä apuaskelta, kun koira ohjataan sivulta ohjaajan eteen tai kun koira ohjataan maahan.

Alokas- ja avoimessa luokassa käsien yhteen tai reisiin taputtaminen sekä tömistely ovat sallittuja.

Voittaja- ja mestariluokissa liioitellut eleet ja luonnottomat käsien ja jalkojen liikkeet ovat ohjaajavirheitä. Ohjaajan käsimerkkien tulee olla hillittyjä ja koiran tulee reagoida ohjaukseen viipymättä. Käskyjen toistamista ja jatkuvaa, houkuttelevaa käsimerkkiä tulee välttää.

Estetehtävissä sekä merkille lähetyksessä (AVO41, MES84, MES86, MES89) ohjaaja saa suullisen käskyn lisäksi selkeästi osoittaa suorituksen suunnan vartalo-ohjauksella.

Arvostelun tason tulee tiukentua ylemmissä luokissa.

Koiran on sallittua istua ja maata paino toisella lonkalla tai maata ns. lonkka-asennossa kaikissa luokissa. Paikalla seistessä, istuessa tai maatessa koiran tulee säilyttää asentonsa, sijaintinsa ja rintamasuuntansa.

2.7. Virhepisteet

Virhepisteet suorituksista ovat 1, 3, 10 ja hylätty. Saman tehtäväkytlin kohdalla voi saada vähennyksen samasta virhetyypistä vain kerran (poikkeuksena -3p UUSI).

2.7.1. Yhden pisteen virheet

Ohjaajavirhe (OV) Ohjaaja koskee kylttiin, liike suoritetaan vinossa, väärässä kohdassa kylttiin nähden tai ohjaaja suorittaa liikkeen muuten epätarkasti.

Hidas tempo (TEMPO) Koirakko kulkee tai suorittaa liikkeen hitaasti. Hetkellinen, korkeintaan kolmen askeleen ajan.

Vastahakoisesti tai hitaasti suoritettu liike (TVÄ) Koira suorittaa liikkeen vastahakoisesti tai hitaasti. Hetkellinen, korkeintaan kolmen askeleen ajan.

Puutteellinen yhteistyö (PY) Koiran huomio on muualla kuin ohjaajassa tai tehtävässä. Hetkellinen, korkeintaan kolmen askeleen ajan.

Koira koskettaa tai nuuskii kylttiä, merkkiä, estettä tai henkilöä (KYL) Hännän koskettaessa em. esineitä virheitä ei tule.

Taluttimen kiristyminen (TAL) Hihnan lukon nouseminen yli 90 astetta ylöspäin. Valjaissa lukon nouseminen irti selästä.

Kontrollin puute (KONTR) Koira estää tai häiritsee ohjaajaa kulkemalla ohjaajan kulkulinjalle, astumalla ohjaajan varpaille, hyppäämällä ohjaajaa vasten tai tönimällä ohjaajaa.

Koira pois asennosta (AS) Koira on ½ m liian edessä, takana tai sivulla ohjaajaan nähden koiran seuratussa, istuessa, seistessä tai maatessa. Koira istuu pelkillä takajaloillaan.

Erittäin vino asento, yli 45° (VINO) Koira istuu, seisoo tai makaa yli 45 astetta vinossa ohjaajan sivulla tai edessä.

2.7.2. Kolmen pisteen virheet

Ohjaajavirhe (OV) Ohjaaja kaataa kyltin tai merkin. Koirakon on jatkettava ratasuoritusta kaatuneesta kyltistä tai merkistä huolimatta. Hihnalla ohjaaminen tai liioiteltu ohjaus. Ohjaaja suorittaa tehtävän epätarkasti.

Hidas tempo (TEMPO) Koirakko kulkee tai suorittaa tehtävän hitaasti yhden tehtäväkytlin ajan.

Epätarkasti suoritettu tehtävä (TVÄ) Koira suorittaa tehtävän epätarkasti.

Puutteellinen yhteistyö (PY) Puutteellinen yhteistyö koko tehtäväkyltin ajan.

Kaadettu kyltti tai merkki (KYL) Koira kaataa kyltin tai merkin. Koiran hännän kaataessa em. esineitä virhettä ei tule. Koirakon on jatkettava ratasuoritusta kaatuneesta kyltistä tai merkistä huolimatta.

Kova komentaminen (KOV) Liian kovaääninen koiran komentaminen tai uhkaavat eleet.

Kontrollin puute (KONTR) Koira hyppii. Koira karkaa hetkellisesti pysyen kehässä, ohjaaja saa nopeasti kutsuttua koiran takaisin luokseen. Koira koskee houkutukseen.

Liioiteltu tai jatkuva haukkuminen (HAU) Koira haukkuu koko tehtäväkyltin ajan.

Tehtävän uusiminen (UUSI) Tehtävän saa uusia radan aikana korkeintaan kaksi kertaa. Uusiminen tulee ilmoittaa tuomarille ennen uusintasuoritusta.

2.7.3. Kymmenen pisteen virheet

Ohjaajavirhe (OV) Ohjaaja koskee koiraan, juoksee radalla muulloin kun tehtäväkyltin salliessa tai pudottaa hinnan radan aikana. Ohjaaja koskee hyppysteeseen tai tunneliin. Ohjaaja koskee ratatarvikkeisiin siirtääkseen tai nostaakseen niitä.

Hidas tempo (TEMPO) Koirakko kulkee tai suorittaa tehtäviä hitaasti koko radan ajan.

Väärin suoritettu tehtävä (TVÄ) Koira tekee ylimääräisiä liikkeitä tai liikkeitä väärään suuntaan tehtävän aikana. Koira vaihtaa asentoa käytösruidun suorituksen aikana. Ohjaaja ottaa virheellisen määrän askeleita. Ohjaaja, koira tai koirakko kulkee kyltin väärältä puolelta tehtävän suorituksen aikana.

Puutteellinen yhteistyö (PY) Pidempiaikainen puutteellinen yhteistyö.

Estevirhe (ESTE) Koira pudottaa hyppysteeseen riman tai astuu tottelevaisuuskokeissa käytettävälle esteelle. Myös tunnelin päälle tai päin hyppääminen. ESTE-virhettä ei voi uusia.

2.7.4. Hylkäämiseen johtavat virheet

Ei yllä 70 pisteeseen (<70p) Koirakko ei saa hyväksytyä kokonaistulosta.

Poistuu kehästä (POIS) Koira poistuu kehästä tai käytösruidun suorituspaikalta.

Ratavirhe (TVÄ) Koirakko aloittaa ratasuorituksen ilman tuomarin antamaa lähtölupaa. Koirakko ohittaa tehtävän tai ei yritä tehtävän suoritusta. Koirakko suorittaa tehtäviä väärässä järjestyksessä tai kulkee kylttien väärältä puolelta. Ohjaaja ilmoittaa kolmannen kerran uusivansa tehtävän.

Ei suorita käytösrutua (KÄY) Koirakko ei suorita käytösrutua tuomarin määräämällä tavalla.

Kaataa esteen tai ylittää väärästä suunnasta (ESTE) Ohjaaja tai koira kaataa esteen, koira ylittää esteen väärästä suunnasta tai alittaa esteen.

Talutin jatkuvasti kireällä (TAL) Lukko ei laskeudu alle 90 asteen useamman kyltin aikana.

Kontrollin puute, myös haukkuminen (KONTR) Radan sujuvaa suorittamista häiritsevä kontrollin puute tai jatkuva haukkuminen.

Jatkuvasti poissa asennosta (AS) Koira seuraa jatkuvasti ½ m liian edessä, takana tai sivulla ohjaajaan nähden.

Tarpeiden tekeminen kehässä (TARP)

2.7.5. Vähennykset kokonaisvaikutelmasta

Tuomari arvostelee koirakon yhteistyön ja vähentää puutteellisesta suorituksesta 0 - 10 pistettä. Vähennyksiä voivat aiheuttaa esimerkiksi iloisuuden puute, koiran ankara käskyttäminen, koiran yhteistyöhaluttomuus, hallinnan puute kehäalueella tai haukkuminen ja vinkuminen.

C. TUOMARIOHJE

Rally-tokokilpailuissa noudatetaan rally-tokon kilpailusäännöstöä. Rally-tokokilpailun tuomariohje on hyväksytty Suomalaisen Rally-Tokoyhdistyksen hallituksessa 6.12.2012. Tuomariohje on tällaisena voimassa 1.1.2013 lähtien.

1. TUOMARIN TOIMINTAA OHJAAVAT PERIAATTEET

Rally-tokotuomarin tulee tuntea rally-tokosäännöstö ja hänen on ylläpidettävä taitojaan siten, että hän kykenee suoriutumaan tuomarin tehtävistä ja on tietoinen lajin kehityksestä. Rally-tokotuomarin on noudatettava rally-tokotuomareiden yhteisesti sopimia kansallisia tulkintaohjeita.

Rally-tokotuomarin on oltava rehellinen ja oikeudenmukainen, ja hänen on kohdeltava kaikkia koirakkoja samojen periaatteiden mukaisesti. Tuomarin on toimittava objektiivisesti eikä hänen tule antaa tunteidensa vaikuttaa päätöksiinsä. Hänen tulee käyttäytyä kohteliaasti ja asiallisesti sekä oltava puolueeton. Tuomarin ei tule ottaa vastaan tehtävää, joka vaarantaa hänen puolueettomuutensa kilpailun tuomarina.

Rally-tokotuomari edustaa lajia ja yhdistystä radalla ja sen ulkopuolella. Tuomarin odotetaan toimivan lajin hengessä ja osoittavan intoa lajia kohtaan myös kilpaillessaan omien koiriensä kanssa. Rally-tokotuomarin tehtävissä toimiessaan, tuomari ei voi edustaa harrastusyhdistyksiä, rotujärjestöjä tai sponsoreita.

2. TUOMARINTEHTÄVÄN VASTAANOTTAMIEN

Tuomari vastaa radansuunnittelusta, radan rakentamisen toteutuksesta sekä kilpailusuoritusten sääntöjen mukaisesta arvostelusta.

Kun tuomari ottaa tehtävän vastaan, hänen tulee varmistaa kilpailujärjestäjältä

- järjestävän yhdistyksen nimi
- kilpailun ajankohta
- kilpailun pitopaikka
- kehän koko ja kehän sisäänkäynnit
- kehän pinta (esimerkiksi mattoa tai nurmea)
- onko tilaa rajoittavia tekijöitä, puita, pylviäitä
- onko kilpailu ulko- vai sisätiloissa
- kilpailuluokat
- missä järjestyksessä luokat kilpailevat
- mitä välineitä järjestäjällä on

Järjestäjällä tulee olla omat kyltit, kyltinpidikkeet, merkit, esteet, sekuntikellot ja houkutuksessa käytettävät astiat makupalloille.

Tuomarin tulee varautua opastamaan kilpailun toimihenkilöitä tehtävissään.

Tuomarin tulee saada vastaavalta kilpailutoimitsijalta tiedoksi mahdollisten liikuntarajoitteisten osallistuminen vähintään viikkoa ennen kisaa.

Tuomari suunnittelee radan ja vie pohjapiirroksen mukanaan kilpailuun, jotta ratapiirros ei voi joutua väärin käsiin ennen kilpailua.

Tuomarille voidaan korvata verottomasti verohallinnon vahvistaman ohjeen mukaiset matkakulut, päivärahat sekä majoittumis- ja ateriakorvaukset. Tuomari ei voi ottaa palkkaa tuomaroinnista.

3. TUOMARIN TOIMINTA KILPAILUPÄIVÄNÄ

Tuomarin tulee varautua kilpailupaikan olosuhteisiin sopivalla vaatetuksella. Kilpailupäivänä tuomarilla tulee olla mukana sääntökirja, mittanauha sekä 2 kpl radan pohjapiirroksia.

Tuomari tekee yhdessä kilpailunjärjestäjän kanssa kilpailupaikalla kilpailun järjestämiseen ja kulkuun liittyvät päätökset. Tuomarilla on oikeus puuttua ohjaajien sopimattomaan käytökseen kilpailupaikalla. Lisäksi tuomari ratkaisee kilpailun tai kilpailutapahtuman aikana syntyneet erimielisyydet toimivaltansa rajoissa.

3.1. Radan suunnittelu eri luokille

Kullekin tasoluokalle tulee suunnitella vaikeusasteeltaan sopiva rata erilaisia liikesuorituksia monipuolisesti käyttäen. Hyvin suunniteltu rata pystytään suorittamaan sujuvasti edeten koiran koosta riippumatta. Tuomarin tulee huomioida ratasuunnittelussa, että pitkät seuraamiset hitaasti ja käännökset hitaasti vaikeuttavat selvästi tehtäviä ja pidentävät ratasuoritukseen kuluva aika.

3.1.1. Alokasluokka (ALO)

Alokasluokan tehtäväkyltit ovat kyltit 1 – 31. Alokasluokan rata koostuu 10 – 15 tehtäväkyltistä lähdön ja maalin lisäksi, joista pysäyttäviä kylttejä voi olla viisi.

Alokasluokassa koira on kytkettynä ja hihnan tulee roikkua löysänä.

3.1.2. Avoimeluokka (AVO)

Avoimenluokan tehtäväkyltit ovat kyltit 40 – 54. Avoimen luokan rata koostuu 12 – 17 tehtäväkyltistä lähdön ja maalin lisäksi, joista pysäyttäviä kylttejä voi olla seitsemän ja vähintään viiden tehtäväkyltin tulee olla avoimen luokan kylttejä. Avoimessa luokassa saa olla yksi hyppyeste.

Kaikki liikkeet suoritetaan ilman hihnaa, mutta koira tuodaan radalle ja viedään radalta sääntöjen mukaisesti kytkettynä.

3.1.3. Voittajaluokka (VOI)

Voittajaluokan tehtäväkyltit ovat kyltit 60 – 77. Voittajaluokan rata koostuu 15 – 20 tehtäväkyltistä lähdön, maalin ja käytösrudun lisäksi, joista pysäyttäviä kylttejä voi olla kahdeksan. Vähintään kolmen kyltin tulee olla avoimen luokan kylttejä ja

vähintään viiden tehtäväkyltin tulee olla voittajaluokan kylttejä käytösruidun lisäksi. Käytösruidun valvoo tuomarin valitsema kilpailutoimihenkilö.

Voittajaluokassa saa olla kaksi hyppyestettä.

Ratasuoritus tehdään ilman hihnaa, mutta koira tuodaan radalle ja viedään radalta sääntöjen mukaisesti kytkettynä. Maalin jälkeen koira kytketään käytösruidun suoritusta varten. Ohjaajan on sallittua koskea koiraan maalin ja käytösruidun välillä sekä käytösruidun suoritusajan päätyttyä.

3.1.4. Mestariluokka (MES)

Mestariluokan tehtäväkyltit ovat tehtävät 81 – 95. Mestariluokan rata koostuu 18 – 20 tehtäväkyltistä lähdön, maalin ja käytösruidun lisäksi, joista pysäyttäviä kylttejä voi olla yhdeksän. Vähintään kolmen tehtäväkyltin tulee olla avoimen luokan kylttejä, vähintään kolmen kyltin tulee olla voittajaluokan kylttejä käytösruidun lisäksi sekä vähintään viiden tehtäväkyltin tulee olla mestariluokan kylttejä.

Käytösruidun valvoo tuomarin valitsema kilpailutoimihenkilö.

Mestariluokassa saa olla kaksi hyppyestettä sekä yksi sarjahyppy.

Ratasuoritus tehdään ilman hihnaa, mutta koira tuodaan radalle ja viedään radalta sääntöjen mukaisesti kytkettynä. Maalin jälkeen koira kytketään käytösruidun suoritusta varten. Ohjaajan on sallittua koskea koiraan maalin ja käytösruidun välillä sekä käytösruidun suoritusajan päätyttyä.

3.2. Radan rakennus

Ennen kilpailun alkua tuomarin tulee tarkastaa kehä ja käytettävissä olevat ratatarvikkeet sääntöjen mukaisiksi. Tuomarin tulee mitata, että tehtäväkyltit sekä merkit ovat oikealla etäisyydellä toisistaan.

Koirakon kulkusuuntaa radalla voivat muuttaa 90 - 270 asteen käännökset (ALO3 - 9, AVO42 - 48, VOI65 - 66, MES82 - 83, MES91, MES93), taivutettu tunneli (MES84) tai kääntyvään linjaan asetettu sarjahyppy (MES86). Spiraalin, pujottelun tai houkutuksen (ALO16-19, AVO40) jälkeen seuraavan kyltin sijoittelu määrää koirakon kulkusuunnan radalla.

Tuomarin on otettava huomioon vallitsevat olosuhteet arvioidessaan kilpailun turvallista ja tasapuolista läpiviientä. Tuomari voi muuttaa ratasuunnitelmaansa ennen luokan alkua tilanteen niin vaatiessa. Mikäli kilpailuun osallistuu pyörätuolia käyttävä ohjaaja, tulee tuomarin vaihtaa kyltin VOI68 (puolenvaihto jalkojen välistä) tilalle toinen puolenvaihtokyltti koko kilpailuluokalle.

Tuomarin ei tule sijoittaa radalle esteitä, mikäli kilpailuradan alusta on liukas tai muuten estesuoritukseen soveltumaton. Tuomari voi tarvittaessa poiketa kylttien, merkkien ja esteiden osalta säännöistä, mikäli kisapaikan olosuhteet niin vaativat, se ei muuta tehtävänsuoritusten periaatteita ja se on kilpailijoiden eduksi.

3.3. Rataantutustuminen

Tuomari kävelee radan läpi ohjaajien kanssa ja selittää, mihin kiinnittää huomiota (muutokset tahdissa, äänensävy, apuaskeleiden ja vartalo-ohjauksen käyttö).

Tuomari vastaa ryhmän kysymyksiin, myös rataa tutustumisen aikana.

3.4. Kilpailusuoritusten aikana

Kaikkien koirakkojen kilpailusuoritukset arvostellaan yhdenmukaisten arvosteluperiaatteiden mukaisesti. Epäselvät tapaukset ratkaistaan koirakon eduksi.

Ohjaajan saavuttua kilpailukehään, tuomari tervehtii kilpailijaa ja varmistaa, että ohjaajalla ei ole palkkaamisen tarkoitettuja välineitä näkyvillä ja että koiralla on asianmukainen kaulapanta/valjaat. Ennen lähtöluvan antamista tuomari tarkistaa, että ajanottaja on valmiina ja hyppysteissä on oikea korkeus. Voittaja- ja mestariluokassa tulee lisäksi tarkistaa, että käytösruidun koirakko on valmiina suoritukseensa.

Tuomarin tulee asettua niin, että näkee suorituksen mahdollisimman hyvin, mutta ei ole tiellä tai aiheuta tarpeetonta häiriötä koirakolle. Tuomarin ja muiden toimihenkilöiden on sijoitettava ja liikuttava mahdollisimman samalla lailla jokaisen kilpailusuorituksen aikana. Tuomari tai käytösruidun valvoja ei kilpailusuorituksen aikana puhu kilpailijalle tai anna hänelle ohjeita.

Jos yksittäisen tehtävän pisteytyksessä on epävarmuutta, tuomari tekee siitä merkinnän ja arvioi kyseisen tehtävän sen jälkeen, kun koirakko on lähtenyt radalta.

Tuomari voi huomioida arvostelussa ulkopuolisen häiriön vaikutuksen suoritukseen.

Mikäli tuomari antaa vähennyksiä kokonaisvaikutelmasta, tulee vähennysten syy kirjata arvostelulomakkeelle.

3.5. Kilpailusuoritusten jälkeen

Tuomari tarkistaa pisteet ja sijoitukset ja varmistaa, että kokoomalomakkeen ja arvostelulomakkeiden tiedot täsmäävät sekä allekirjoittaa kokoomalomakkeen, arvostelulomakkeet, kilpailukirjat ja koulutustunnusdiplomit. Tuomari jakaa palkinnot ja jakaessaan tuomarinpalkinnon ilmoittaa sen jakoperusteet.

Tuomari on vastuussa oikeista pisteistä, ajoista ja sijoituksista. Allekirjoituksellaan tuomari vahvistaa tarkistaneensa ne, ja että ne ovat hänen tietojensa mukaan oikein. Tuomarin on hyvä pyytää sihteeriä tarkistamaan kanssaan kaikki merkinnät.

Kokoomalomakkeen tuomarinkertomukseen kirjataan kaikki tuomarin kilpailupaikalla tekemät ratkaisut sekä ongelmat kilpailun kulussa tai järjestelyissä ja kaikki sääntöjen vastainen toiminta. Sääntörikkomuksista tuomarin tulee lisäksi ilmoittaa erikseen heti kilpailun jälkeen Suomalaiselle Rally-Tokoyhdistykselle.

3.6. Kilpailun jälkeen

Tuomari pyytää kokoomalomakkeesta itselleen kopion sekä säilyttää pohjapiirroksen arkistossaan.